

Tiina Ahonen

# **NUORTEN DEMOKRATIAA JA OSALLISUUTTA VAHVISTAMASSA**

Pizzademokratia-päivän malli

3.4.2020

Sitra muistio  
© Sitra 2020

Kirjoittaja: Itä-Suomen yliopiston tutkija Tiina  
Ahonen

Nuorten demokratiaa ja osallisuutta vahvistamassa  
– pizzademokratia-päivän malli

ISBN 978-952-347-168-9 (PDF) [www.sitra.fi](http://www.sitra.fi)  
Julkaisua koskevat tiedustelut: [julkaisut@sitra.fi](mailto:julkaisut@sitra.fi)

Siträn muistiot ovat tulevaisuustyömme taustaksi  
tuotettuja sisältöjä.

## Sisällys

Tiivistelmä	4
Sammanfattning	5
Summary	6
Nuoret mukaan päätöksentekoon	7
Ratkaisu: Pizzademokratia-päivä	8
Tästä se lähti: ideasta kokeiluun	9
Millainen kokeilu vähentäisi lasten ja nuorten eriarvoisuutta?	9
Mistä osioista kokeilu koostui?	11
Kokeilun onnistuminen ja opit	13
Kokeilun vaikutukset	17
Kokeilun onnistuminen	20
Kokeilun kehittäminen jatkossa	22
6 muuta havaintoa kokeilusta ja sen yleistettävyydestä	24
Näin toteutat pizzademokratia-päivän	25
Etkot	25
H-hetki! Pizzademokratia-päivä	26
Jatkot	27
Lähteet	28
Liitteet	29
Liite 1: Mallipohja 1 päättäjälle	29
Liite 2: Mallipohja 2 päättäjälle	30
Liite 3: Mallipohja oppilaiden kotiin	31
Liite 4: Esimerkki ennakkotehtävästä	31
Liite 5: Pizzademokratia-kysely nuorille	32
Liite 6: Pizzademokratia-kysely aikuisille	36
Liite 7: Pizzademokratia-kyselyssä käytetyt mittarit	38
Liite 8: Ryhmätyön pohja	41
Liite 9: Esimerkki jatkotehtävästä	42

## Tiivistelmä

Nuoria kannustetaan osallistumaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, mutta käytännössä monet nuoret eivät tiedä, miten he voivat vaikuttaa. Tutkimusten mukaan suomalaisen koulun hallinnon rakenteet, toimintakulttuuri tai aikuisten asenteet houkuttelevat vain harvoja oppilaita osallistumaan arkiseen päätöksentekoon.

Sitra Lab kokeili uusin keinoin demokratian ja osallisuuden edistämistä nuorten keskuudessa yhdessä Maunulan yhteiskoulun kahdeksaluokkalaisten kanssa. Kutsuimme kokeilua pizzademokratia-päiväksi. Tavoitteena oli yhdessä oppia ja oivaltaa, millaisia mahdollisuuksia jokaisella nuorella on vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä tai arkeensa.

Päivä koostui pizzaoppitunnista, tarinateatterista ja ryhmätyöstä. Tehtävien aikana pohdimme demokratian perusteita ja oivalluksia omasta osallisuudesta konkreettisten esimerkkien ja yhteisen toiminnan kautta.

Arvioimme pizzademokratia-päivää muun muassa ennen ja jälkeen toteutetun kyselyn avulla. Kyselyyn vastasivat päivään osallistuneet nuoret ja aikuiset. Arvioinnin perusteella kokeilu oli onnistunut ja tuotti monipuolisesti positiivisia vaikutuksia nuoriin ja heidän kouluyhteisöönsä. Se lisäsi ennen kaikkea nuorten tietoa, itseluottamusta, kiinnostusta ja konkreettisia keinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä aikuisilla nuorten vaikuttamisen tukemiseen. Kokeilu tuotti tavoiteltujen vaikutusten lisäksi yhteisöllisyyden kokemusta luokkayhteisöön.

Pizzademokratian positiiviset vaikutukset kertovat mallin potentiaalista edistää nuorten demokratiaa ja osallisuutta. Päivän tuomia positiivisia vaikutuksia ei kuitenkaan vielä voida täysin yleistää muihin ryhmiin ja ympäristöihin yhden kokeilun perusteella.

Kokosimme tähän muistioon konkreettiset ohjeet ja joukon mallipohjia, joiden avulla myös sinä voit toteuttaa pizzademokratia-päivän ja edistää nuorten osallistumista päätöksentekoon.

## Sammanfattning

Man uppmuntrar unga att delta och påverka i samhället, men i praktiken finns det många unga som inte vet hur de kan påverka. Enligt forskning lockar den finländska skolans förvaltningsstrukturer, verksamhetskultur eller vuxnas attityder endast få studerande att delta i vardagens beslutfattande.

Sitra Lab testade ett nytt knep för att främja demokrati och deltagande bland unga tillsammans med åttondeklassister i Maunulan yhteiskoulu. Vi kallade experimentet pizzademokratidagen. Målet var att tillsammans lära sig och förstå hurdana möjligheter varje ung person har för att påverka sin egen närmiljö eller vardag.

Dagen bestod av pizzalektioner, berättelseteater och grupparbeten. Medan vi gjorde uppgifterna funderade vi på grunderna i demokrati och fick insikter om vårt eget deltagande genom konkreta exempel och gemensamma åtgärder.

Vi utvärderade pizzademokratidagen bland annat före och efter genom att fylla i en enkät. De unga och vuxna som deltagit i dagen svarade på enkäten. Utifrån utvärderingen var experimentet lyckat och förde med sig mångsidiga positiva effekter för de unga och deras skolgemenskap. Experimentet ökade framför allt ungdomarnas kunskap, självförtroende och intresse, de vuxnas stöd för de unga, samt gav fler konkreta knep för hur man påverkar i samhället. Förutom önskade effekter gav experimentet även en känsla av gemenskap i klassen.

De positiva effekterna av pizzademokratien tyder på att modellen har potential att främja ungas demokrati och deltagande. Man kan däremot inte direkt överföra dagens positiva effekter till andra grupper och miljöer endast utifrån ett experiment.

Hit har vi samlat konkreta anvisningar och modeller, så att med hjälp av dem kan även du genomföra en pizzademokratidag och främja ungas deltagande i beslutfattande.

## Summary

Young people are encouraged to participate in societal influencing, but in practice many do not know how to. According to research, the administrative structures, operating culture and attitudes of adults in the Finnish education system attract only a few pupils to participate in everyday decision-making.

Together with eighth graders at Maunula Secondary School, Sitra Lab has explored new methods of promoting democracy and inclusion among young people. We called the experiment Pizza Democracy Day. The goal was to learn and discover together the opportunities young people have for influencing their surroundings or daily life.

The day's programme comprised a pizza lesson, story theatre and group work. As part of the assignments, we reflected on the foundations of democracy and insights into our own participation through specific examples and common activities.

We assessed the Pizza Democracy Day by means of a survey conducted before and after the activities, among other methods. The respondents were young people and adults who participated in the programme. The assessment showed that the experiment had been a success and had numerous positive impacts on young people and their school community. Above all, it increased young people's knowledge, self-confidence, interest and means of societal influencing and adults' capacity to support young people's participation. In addition to the intended impacts, the experiment produced a sense of community in the classroom community.

The positive impacts of Pizza Democracy Day reflect the model's potential to promote youth democracy and inclusion. However, the project's positive impacts cannot yet be fully realised by other groups and environments based on a single experiment.

In this memorandum, we have compiled instructions and a set of templates to help you implement a Pizza Democracy Day and promote young people's participation in decision-making.

## Nuoret mukaan päätöksentekoon

Yhteiskunnallinen päätöksenteko kuuluu myös nuorille. Pizzademokratia-päivä on yksi keino lisätä nuorten ymmärrystä omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Tämä muistio on tarkoitettu jokaiselle nuorten parissa työskentelevälle, joka haluaa edistää nuorten osallistumista päätöksentekoon.

Nuoria kannustetaan osallistumaan, mutta käytännössä monet nuoret eivät tiedä, miten he voivat vaikuttaa. Nuoret saattavat kokea, ettei heidän mielipiteistään olla kiinnostuneita. Osallisuuden kokemukset arjessa, esimerkiksi koulussa, voisivat tukea luottamusta päätöksentekoon, demokratiaan ja vaikutusmahdollisuuksiin.<sup>1</sup>

Osallisuus on myös merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden kokemusta. Nuorten osallisuus päätöksentekoon vahvistaisikin heidän hyvinvointiaan ja terveyttään. Lisäksi se antaisi aikuisille tietoa nuorten näkökulmista ja heidän erilaisista elämäntilanteistaan, mikä parantaisi nuoria koskevien päätösten laatua.<sup>2</sup>

On kuitenkin tutkittu, että suomalaisen koulun hallinnon rakenteet, toimintakulttuuri tai aikuisten asenteet houkuttelevat vain harvoja oppilaita osallistumaan arkiseen päätöksentekoon.<sup>3</sup>

Nuorten osallisuutta päätöksentekoon turvaavat periaatteessa useat lait, jotka velvoittavat mahdollistamaan nuorten osallisuuden vaikuttamiseen heitä itseään koskevilla asioilla (Perustuslaki 6 3§; YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artikla), kuten kunnan toiminnassa (Kuntalaki 22§), nuorisotyössä ja politiikassa (Nuorisolaki 24§) sekä koulun toiminnassa ja kehittämisessä (Perusopetuslaki 47 a§; Lukiolaki 27§; Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki 106§).

Lapset ja nuoret eivät kuitenkaan tunne riittävän hyvin omia oikeuksiaan. Lastensuojelun keskusliiton kyselyn (2017) mukaan yhteensä vain 56 % vastaajista (10–17 v.) oli kuullut lapsen oikeuksien sopimuksesta. Vastaajista 57 % näki, että lasten ja nuorten mielipidettä kysytään liian harvoin heitä itseään koskevilla asioilla ja 65 % ajatteli, että aikuiset tekisivät parempia päätöksiä, jos he ottaisivat lasten ja nuorten mielipiteet huomioon.

---

1 Välijärvi 2019.

2 Hipp, Pollari ja Luoma 2018.

3 Välijärvi 2019.

Osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa kuuluvat kuitenkin kaikille, myös alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Nuorten ja lasten osallisuuden edistäminen edellyttää, että nuori tai lapsi nähdään toimijana, jolla on oikeus olla yhteisönsä arvostettu jäsen ja jonka toimijuutta tuetaan järjestelmällisesti.<sup>4</sup>

Miten nuoret saisi mukaan päätöksentekoon?

## **Ratkaisu: Pizzademokratia-päivä**

Pizzademokratia-päivä auttaa nuoria oivaltamaan, millä tavoin he voivat vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä ja arkeensa sekä millaisia mahdollisuuksia demokratia tarjoaa.

Päivä jakautuu kahteen osaan:

- aamupäivän pizzaoppituntiin, jossa tutustutaan, tehdään ryhmissä pizza-tilaus ja keskustellaan demokratiasta ja
- toiminnalliseen iltapäivään, joka sisältää tarinateatteriesityksiä ja ryhmätyöskentelyä pizzojen äärellä yhdessä paikallisten kuntapäätäjien kanssa.

Pizzademokratia-päivä on Sitra Labissa kehitetty kokeilu. Sitra Lab on Sitran koulutusohjelma kaikille muutoksentekeijöille. Sen tavoitteena on lisätä yhteiskunnallisen muutoksen tekemisestä kiinnostuneiden kykyä, halua ja mahdollisuuksia rakentaa kestävämpää yhteiskuntaa.

Päivän kehittäjinä ja toteuttajina olivat lasten ja nuorten eriarvoisuuden parissa työskenteleviä, ongelmaa mahdollisimman eri puolilta katsovia ammattilaisia:

- **Matti Virtasalo**, Luotolan nuoret ry
- **Kati Palsanen**, SOS-Lapsikylä
- **Jaana Taskinen**, Q-teatteri
- **Tomi Mäki-Opas**, Itä-Suomen yliopisto
- **Tiina Ahonen**, Itä-Suomen yliopisto
- **Mona Särkelä-Kukko**, Settlementiliitto
- **Jukka-Pekka Lätti**, Outokummun kaupunki
- **Roope Lipsanen** ja **Enja Seppänen**,  
Sitra Labin nuorten ohjausryhmän jäsenet

Lisäksi mukana oli Maunulan yhteiskoulu, apulaisrehtori **Virpi Vatasen** avulla. Sitrasta puolestaan mukana oli Sitra Labin asiantuntija **Riina Pulkkinen**.

Tässä muistiossa kuvaamme, miten päivä sai alkunsa, millaisia vaikutuksia sillä oli osallistujiin ja miten sinä voit toteuttaa päivän nuorille.

---

<sup>4</sup> Kiilakoski 2017.



## Tästä se lähti: ideasta kokeiluun

Sitra Labin osallistujat kehittivät pizza-demokratia-päivän yhdeksi ratkaisuksi, jolla nuorten eriarvoisuutta voitaisiin vähentää. Työpajaa kehoitettiin Maunulan yhteiskoulun kasiluokkalaisten kanssa menestyksekkäästi koulupäivän aikana.

### Millainen kokeilu vähentäisi lasten ja nuorten eriarvoisuutta?

Kaikkien aikojen ensimmäisen Sitra Labin teemana oli lasten ja nuorten eriarvoisuus. Tavoitteena oli yhdistää eri alojen tekijät yhteen sekä kehittää konkreettisia, uusia ratkaisuja lasten ja nuorten eriarvoisuuden vähentämiseksi. Yhdeksi kokeiluksi muodostui pizzademokratia-työpaja.

Hyödynsimme kokeilun suunnittelussa yhteiskehittämisen periaatteita, jotka ovat tuttuja työskentelymenetelmiä esimerkiksi julkisen sektorin innovaatiotoiminnasta (esim. **Government Innovation**) ja sosiaalisesta markkinoinnista.<sup>5</sup>

Yhteiskehittämisen ytimessä ovat uudet yhteistyösuhteet.<sup>6</sup> Olennaista yhteiskehittämisessä onnistumisessa on se, että eri alojen osaajat tuodaan yhteen, jotta he voivat toisalta oppia toisiltaan, tutustua yhdessä hyviin käytäntöihin ja kehittää yhdessä käytäntöön soveltuvia ratkaisuja.

Keskeistä on myös kohderyhmän osallistuminen ja kuunteleminen yhteiskehittämisen eri vaiheissa: ideointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi. Yhteiskehittäminen soveltuu erityisesti monimutkaisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen, jotka vaativat monialaista ja monitieteellistä osaamista.

Yhteiskehittäminen eteni seuraavasti:

#### **1. Suunta: Mihin ongelmaan meidän kannattaa tarttua yksin tai yhdessä?**

Aluksi Sitra Labin osallistujat esittelivät taustansa, projektinsa ja näkökulmansa. Määrittelimme yhdeksi lasten ja nuorten eriarvoisuuden kannalta tärkeäksi teemaksi demokratian ja osallisuuden.

#### **2. Missio: Mikä on kiireellistä nyt? Mihin voimme tarttua yhdessä? Millä on eniten merkitystä minulle ja organisaatiollemme?**

Hahmottelimme seuraavaksi yhteiseksi missioksi nuorten tapaamisen ja keskustelun heidän kanssaan siitä, miltä osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus

<sup>5</sup> Tukia, Wilksman & Lähteenmäki 2012.

<sup>6</sup> Guillart & Hallet 2015.

näyttää ja kuulostaa heistä. Tämän keskustelun perusteella saamamme perusoppi oli seuraava:

”Nuoria kannustetaan osallistumaan, mutta käytännössä monet nuoret eivät tiedä, miten he voivat vaikuttaa, tai he kokevat, ettei heidän mielipiteistään olla kiinnostuneita. Nuorten on usein vaikea hahmottaa, miten heidän osallistumisensa on vaikuttanut.

Osallisuuden kokemukset arjessa, esimerkiksi koulussa voisivat tukea luottamusta päätöksentekoon, demokratiaan ja vaikutusmahdollisuuksiin. On kuitenkin tutkittu, että suomalaisen koulun hallinnon rakenteet, toimintakulttuuri tai aikuisten asenteet houkuttelevat vain harvoja oppilaita osallistumaan arkiseen päätöksentekoon.”

### **3. Ongelma: Millainen yhteinen kuva ongelmasta rakentuu? Mihin kohtiin puuttamalla saadaan suurin positiivinen muutos aikaan?**

Määrittelimme ja rajasimme ongelmaa merkittävästi kohti demokratiaa ja osallisuutta. Nykypolitiikka ei korosta yhdessä tekemistä tai elämistä, tue kyvykkyyksiä tai edistä sosiaalista luottamusta. Tarvitaan yhdessä elämisen politiikkamalli tukemaan demokratiaa.

Alustaviksi tavoitteiksi hahmottelimme nämä kaksi:

- Sosiaalisen luottamuksen vahvistaminen yhteisöllisessä elämässä avaintekijänä aktiivisen kansalaisen kehityksessä.
- Kaikilla olisi kyvykkyyksiä ja mahdollisuuksia, jotta elämän voisi kokea arvokkaaksi ja merkitykselliseksi.

### **4. Ekskursio: Millaisilla keinoilla ja tavoilla ongelmaa ratkaistaan maailmalla? Miten voimme auttaa yksilöitä ja yhteisöjä ratkaisemaan ongelmaa?**

Ekskursioon asti olimme keskittyneet ongelman hahmottamiseen ja ymmärtämiseen yhdessä ja nuorten kanssa. Oppimatka ulkomailla avasi silmämme sille, miten ja millä tavoilla meidän tulisi lähestyä nuorten demokratian ja osallisuuden edistämistä.

### **5. Teot: Millaiset kehitysohjelmat tai innovaatioprosessit tarttuvat haasteeseen? Mitä tekoja Sitra Labissä käynnistetään ja mitä apua ne jatkossa tarvitsevat? Mihin isompiin keskusteluihin kokeilut kytkeytyvät?**

Määritimme kokeilun varsinaiset tavoitteet:

- Herättää nuorissa tunne ja ymmärrys/oivallus siitä, että minä olen tässä yhteiskunnassa vaikuttaja.
- Tuoda esiin erilaisia kanavia osallistua tässä yhteiskunnassa (koulu, perhe, globaali maailma jne.).

Yhteiskehittämisen tuloksena ideoimme pizzademokratia-kokeilun ja päivän rakenteen.

## Mistä osioista kokeilu koostui?

Kokeilimme pizzademokratia-päivää 24.10.2019 Yhdistyneiden Kansakuntien (YK:n) päivänä Maunulan yhteiskoulun 8A ja 8B luokkien sekä koulun henkilökunnan kanssa. Maunulan yhteiskoulu on pääkaupunkiseudulla, Maunulan kaupunginosassa toimiva matematiikkapainotteinen koulu. Painotuksesta johtuen valtaosa oppilaista on poikia. Lisäksi Maunulan yhteiskoulussa on runsaasti maahanmuuttajataustaisia oppilaita.

Luokat 8A ja 8B valikoituivat kokeiluun mukaan opettajien aktiivisuuden perusteella. Oppilaat olivat kouluympäristössä tutustuneet yhteiskunnallisiin asioihin, demokratiaan ja vaikuttamiseen viimeksi edellisvuonna yhteiskuntaopin tunneilla.

Pizzademokratia-päivän ohjelma jakautui kahteen osaan: pizzaoppituntiin Maunulan yhteiskoululla ja toiminnalliseen iltapäivään läheisellä Maunulan majalla.

### Ohjelma

Klo 9:30	Pizzaoppitunti (1h 15min)
Klo 10:55	Ruokailu koululla ja siirtyminen kävelen Maunulan majalle
Klo 12:00	Tarinateatteri ja ryhmätyöskentely (2h 30min)
Klo 14:30	Työpaja päättyy

### Pizzaoppitunti

Pizza-oppitunnin tavoitteena oli konkretisoida demokratia ja herätellä nuoria siitä, millaisia vaikuttamisen keinoja on olemassa ja mihin he haluaisivat itse vaikuttaa. Oppitunti alkoi vetäjien **esittelyllä**.

Kerroimme nuorille, että olemme nuorten kanssa työskenteleviä eri alojen ammattilaisia, jotka kuuluvat Sitra Labiin. Sitra Lab on tulevaisuuslaboratorio, jonka tarkoituksena on keksiä yhteistyössä uusia ratkaisuja lasten ja nuorten eriarvoisuuteen.

Eriarvoisuus ilmenee esimerkiksi siinä, etteivät nuoret osallistu usein yhtä kattavasti yhteiskunnalliseen päätöksentekoon kuin aikuiset. Meidän (Sitra Labin aikuisten ja teidän kasiluokkalaisten) tehtävämme on yhdessä löytää nuorille uusia osallistumisen muotoja päätöksentekoon sekä keinoja vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin.

Tämän jälkeen **jaomme nuoret satunnaisesti ryhmiin**. Ryhmiin jaon menetelmäksi valikoitui hedelmäsalaattipeli, joka samalla toimi jäänrikkojана uusien aikuisten ja nuorten välillä. Pelissä lattialle asetetaan osallistujien lukumäärää vastaava määrä erivärisiä papereita, joiden päälle osallistujat asettuvat seisomaan yhtä lukuun ottamatta, joka seisoo keskellä.

Keskellä seisova kertoo jotakin itsestään ja kaikkien, jotka voivat samais-tua kerrottuun (esim. nukuin hyvin viime yönä), täytyy vaihtaa paikkaa. Keskellä oleva voi myös sanoa ”hedelmäsalaatti”, jolloin kaikki vaihtavat paikkaa. Kun peli päättyy, saman värin päällä seisovat muodostavat yhden ryhmän.

Seuraavaksi oli **pizzan tilaamisen** aika. Tilasimme pizzan neljän henkilön ryhmissä, joilla oli 12 euroa käytettävissä ja 10 minuuttia aikaa yhteisen pizzan tilaamiseksi.

Kun ryhmät olivat tilanneet omat pizzansa, **keskustelimme** yhdessä siitä, miten pizzan tilaaminen liittyi demokratiaan ja mitä muita vaikuttamisen keinoja on olemassa kuin äänestäminen. Pyysimme myös nuoria kirjoittamaan keskustelun pohjalta postit-lapuille asioita, joihin he haluaisivat vaikuttaa.

### **Tarinateatteri ja ryhmätyöskentely**

Aamupäivän pizzaoppitunnin ja ruokailun jälkeen päivä jatkui Maunulan majalla, jonne kaikki osanottajat (kaksi kasiluokkaa, Sitra Labin osallistujat, kuntapäätäjät ja tarinateatterilaiset) mahtuivat yhteen tilaan. Iltapäivällä syvennyimme niihin teemoihin, joita nuoret aamupäivän aikana olivat nostaneet esiin ja joihin he halusivat vaikuttaa. Toteutimme syventymisen **tarinateatterin** avulla.

Tarinateatteri on osallistava teatteritaiteen muoto, jossa yleisössä olevien ihmisten havainnoista, huomioista ja tarinoista tehdään teatteria hetkessä, ilman valmista käsikirjoitusta. Tarinateatteri perustuu kuuntelulle, dialogille ja improvisaatiolle. Näyttelijät kuulevat kerrotun tapahtuman tai kokemuksen ja palauttavat sen kertojalle takaisin improvisoidun esityksen muodossa.

Tarinateatteritekniikat ovat alun perin lähtöisin amerikkalaisen psykoterapeutin **Jonathan Foxin** ja Uudessa-Seelannissa syntyneen kirjailija **Jo Salasin** kehittämästä menetelmästä.<sup>7</sup>

Toimme tarinateatterin (vetäjä, 4 näyttelijää ja muusikko) mukaan tapahtumaan, jotta voisimme yhdessä ymmärtää paremmin kaikkia niitä tekijöitä, jotka nuorten kokemukseen vaikuttavat. Esimerkiksi muutama ryhmä oli nostanut aamupäivän oppitunnin aikana esille kouluympäristössä vallitsevan melun, johon he haluaisivat vaikuttaa.

Aloitimme esityksen kysymällä nuorilta niistä aiheista, joita he olivat nostaneet aamupäivällä. Millaista melu on, kuinka kovaa se on, millainen tuntee se herättää oppilaissa, mihin kaikkeen se vaikuttaa, mitä kehollisia tunteuksia melusta seuraa ja kuinka oppilaat kokevat sen vaikuttavan kouluviihtyvyyteen ja opiskeluun.

Näiden havaintojen ja ajatusten pohjalta näyttelijät loivat esityksen koulumelusta ja melussa opiskelevista oppilaista kaikkien Maunulan majalla olevien nähtäväksi ja koettavaksi. Näin aikuiset, jotka eivät tunne koulua, saivat konkreettisemmän kuvan siitä, mitä nuoret tarkoittivat.

Tarinateatterin jälkeen jakauduimme uudestaan aamulla muodostettuihin ryhmiin, joihin tulivat mukaan nyt myös päätäjät. **Ryhmätyössä** nuoret kirjasivat tehtäväpohjalle 1) asian, johon he haluavat vaikuttaa, 2) kenen toiminnan pitäisi muuttua ja 3) mikä on ensimmäinen teko, jonka he voisivat tehdä. Päätäjät osallistuivat ryhmien toimintaa jakaen asiantuntijuuttaan ja kokemuksiaan.

<sup>7</sup> Katso lisää mm. Fox 1994.

Lopuksi jokainen ryhmä esitteli tuotoksensa ja esiin nousseista teemoista ja kysymyksistä keskusteltiin kaikkien kesken. Ennen päivän päättämistä pyysimme kaikkia osallistuneita nuoria ja aikuisia täyttämään nimettömän **loppukyselyn**. Saatu palaute auttoi arvioimaan, raportoimaan ja kehittämään kokeilua.

**Loppupuheenvuoron** pitäjä reflektoi päivän tapahtumia, kiitti osallistujia osallistumisesta ja keskusteluista sekä innosti nuoria jatkamaan vaikuttamista omassa arjessaan.

Päivän jälkeen oppilaat jatkoivat vielä vaikuttamisen teeman parissa työskentelyä äidinkielen tunneillaan, jossa he saivat tehtävänannon kirjoittaa pizzademokratia-työpajan herättämistä ajatuksista tai jatkaa vaikuttamista käytännön tasolla kirjoittamalla kirje esimerkiksi yritykselle tai poliitikolle. Sitran yhteyshenkilö lupasi auttaa kirjeen kirjoittaneita nuoria, heidän näin halutessaan, lähettämään kirjeen oikealle taholle.

## Kokeilun onnistuminen ja opit

Pizzademokratia-päivään osallistuneet nuoret ja aikuiset kokivat päivän lisänneen nuorten ymmärrystä ja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Päivän tuomia positiivisia vaikutuksia ei kuitenkaan vielä voida täysin yleistää muihin ryhmiin ja ympäristöihin.

Teimme nimettömän kyselyn ennen ja jälkeen pizzademokratia-työpajan, jotta voisimme kuvailla ryhmää ja arvioida kokeilun vaikutuksia. Ennen työpajaa vastaajia oli 32 ja työpajan jälkeen 34.

Kysely sisälsi seuraavat osiot:

- sukupuoli
- kiinnostus politiikkaan
- pyrkimys vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin
- osallisuus
- epäluottamus ja luottamus instituutioihin.

Vertasimme kyselyn tuloksia aiempiin tutkimuksiin.<sup>8</sup> Lisäksi lisäsimme pizzademokratia-työpajan jälkeen suoritettuun kyselyyn erillisen osion kartoittamaan palautetta kokeilusta.

Palaute-osion täyttivät kokeiluun osallistuneiden oppilaiden lisäksi kokeilua läheltä seuranneet aikuiset (yhteensä 10 aikuista). Aikuiset olivat kokeiluun osallistuneiden luokkien opettajia sekä kokeilussa mukana olleet päättäjiä. Arvioimme ja dokumentoimme kokeilua lisäksi valokuvien muistiinpanojen ja havaintojen avulla sekä keskustelemalla päättäjien ja opettajien kanssa.

### **Kiinnostus politiikkaan**

Ennen päivää kysyimme nuorilta, kuinka kiinnostuneita he ovat politiikasta. Vastaajista 9 % ilmoitti olevansa erittäin kiinnostunut, 50 % jonkin verran kiinnostunut, 34 % vain vähän kiinnostunut ja 6 % ei lainkaan kiinnostunut politiikasta. Kun tuloksia vertaa Nuorisobarometrin (2018) tutkimukseen, vastaajat olivat kiinnostuneempia politiikasta kuin ikäryhmänsä (15–19-vuotiaat) koko Suomen alueella. Koko Suomen osalta politiikasta erittäin kiinnostuneiden nuorten osuus oli 7 % ja politiikasta jonkin verran kiinnostuneiden osuus 46 %.

Kyselyissä onkin aiemmin havaittu, että pääkaupunkiseudun nuoret ovat kiinnostuneempia politiikasta. Toisaalta vastaajat olivat vähemmän kiinnostuneita politiikasta kuin muut pääkaupunkiseudun vastaajat. Tämä johtuu oletettavasti siitä, että Nuorisobarometrin verrokkiryhmä sisälsi myös vastaajia huomattavasti vanhempia vastaajia (Nuorisobarometrin vastaajat ovat 15–29-vuotiaita). Mitä korkeampi ikä, sitä enemmän nuori on kiinnostunut politiikasta.

Kun kysyimme, onko nuori pyrkinyt viimeisen vuoden aikana vaikuttamaan hänelle tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin, 34 % vastasi kyllä, 44 % vastasi ei, ja 22 % ei osannut sanoa. Tulos mukailee aiempia kansallisia tutkimustuloksia.

Vuoden 2018 Nuorisobarometrissä yli 40 % 15–19-vuotiaista tytöistä ja poikien noin 30 % pojista pyrki vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin. Meidän kyselyssämme poikien määrä oli huomattavasti tyttöjä korkeampi (75 % vastaajista oli poikia).

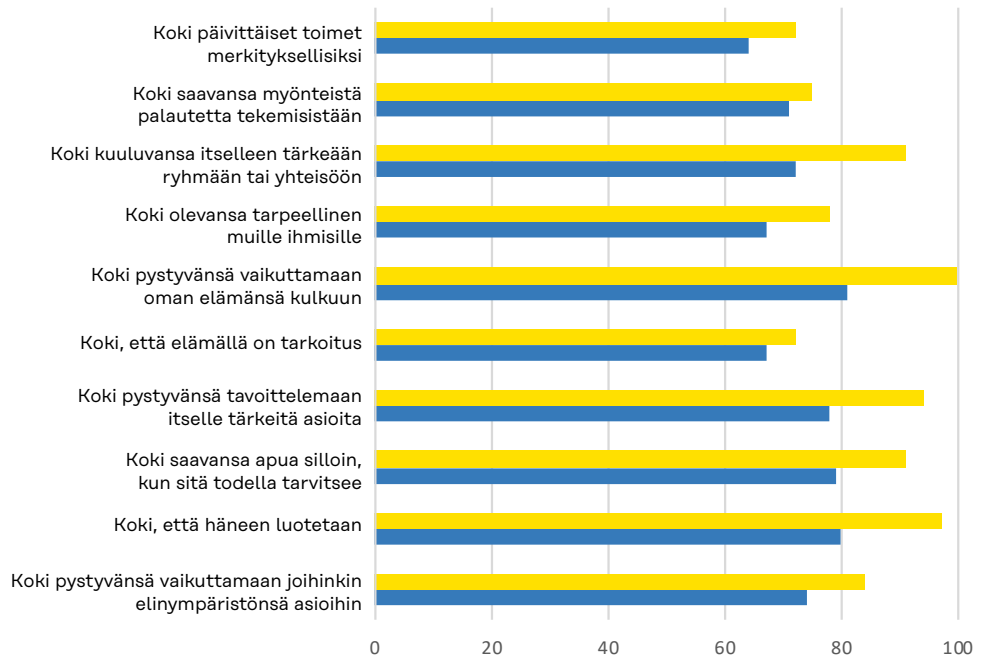
### **Osallisuus**

Vaikuttaminen ja päätöksenteko ovat olennainen osa laajempaa osallisuuden kokemusta. Osallisuuden kokemusta mitattiin kyselyssämme tuoreella osallisuus-indikaattorilla.<sup>9</sup> Vastauksia verrattiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttamaan Kouluterveyskyselyyn (2019) Helsingin alueen 8. ja 9. luokkalaisten vastauksiin (kuvaaja 1).

9 Katso Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018.

**Kuvaaja 1.  
Nuorten osallisuus  
Pizzademokratia-  
työpajan kokeilu-  
koulussa ja THL:n  
Kouluterveys-  
kyselyn (2019)  
vastaajien  
keskuudessa.**

■ Kokeilukoulu  
■ THL 2019



Kyselymme vastaajat kokivat olevansa huomattavan paljon osallisempia kuin kouluterveyskyselyn verrokkinsa. Ilmiölle voi olla useita selityksiä. On todennäköistä, että pizzademokratia-kokeiluun valikoitui luokkia, joissa on keskimääräistä valveutuneempia ja osallisempia vastaajia.

Kyseessä voi olla myös niin kutsuttu positiivinen interventioefekti: koska kerroimme kokeilumme tarkoituksesta ja tavoitteista, osanottajat saattoivat vastata, kuten olettivat meidän toivovan heidän vastaavan. Voidaan myös puhua sosiaalisesti suotavasta vastaamisesta: tutkittavat vastaavat, kuten olettavat olevan suotavaa.

**Luottamus**

Luottamus on yhteisen toiminnan, demokratian ja laajemmin hyvän yhteiskunnan elinehto. Vastaajien sosiaalista luottamusta eli luottamusta muihin tuntemattomiin ihmisiin kartoitettiin neljän kysymyksen sarjalla, joka mittaa oikeastaan pikemminkin epäluottamusta.<sup>10</sup>

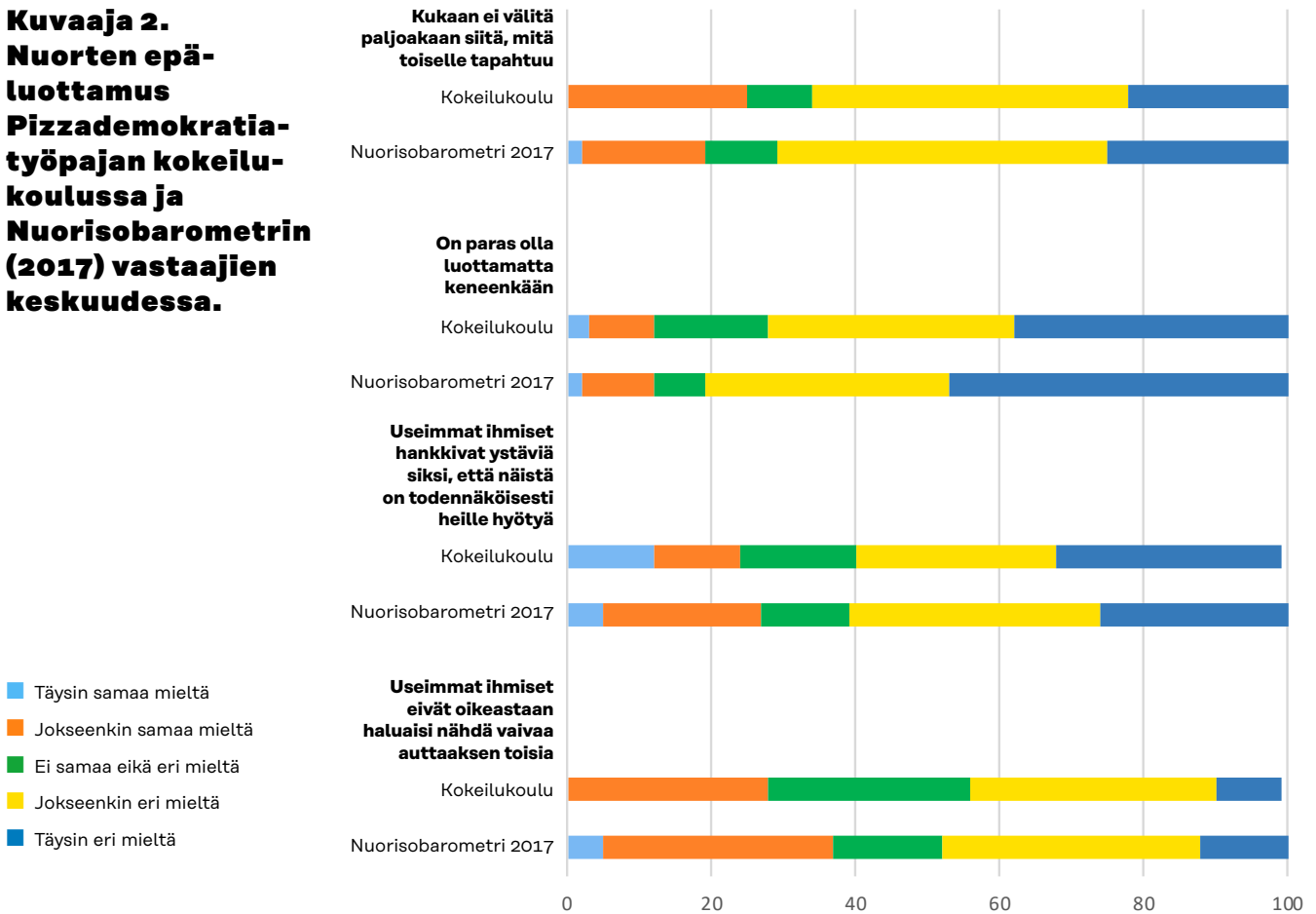
Kyselymme vastaajien epäluottamus oli jonkin verran suurempaa verrattuna Nuorisobarometrin (2017) vastaajiin (kuvaaja 2), mitä selittää kyselyiden erilainen ikärakenne. Nuorisobarometrissa on mukana vanhempia vastaajia, minkä vuoksi luottamus on korkeampaa. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että varsinkin teini-ikäisten, alle 20-vuotiaiden luottamus toisiin ihmisiin on muita ikäryhmiä heikompaa.<sup>11</sup>

10. Cook & Medley 1954.

11. Esim. Nuorisobarometri 2012 ja 2016.

**Kuvaaja 2. Nuorten epäluottamus Pizzademokratia-työpajan kokeilukoulussa ja Nuorisobarometrin (2017) vastaajien keskuudessa.**

Epäluottamus



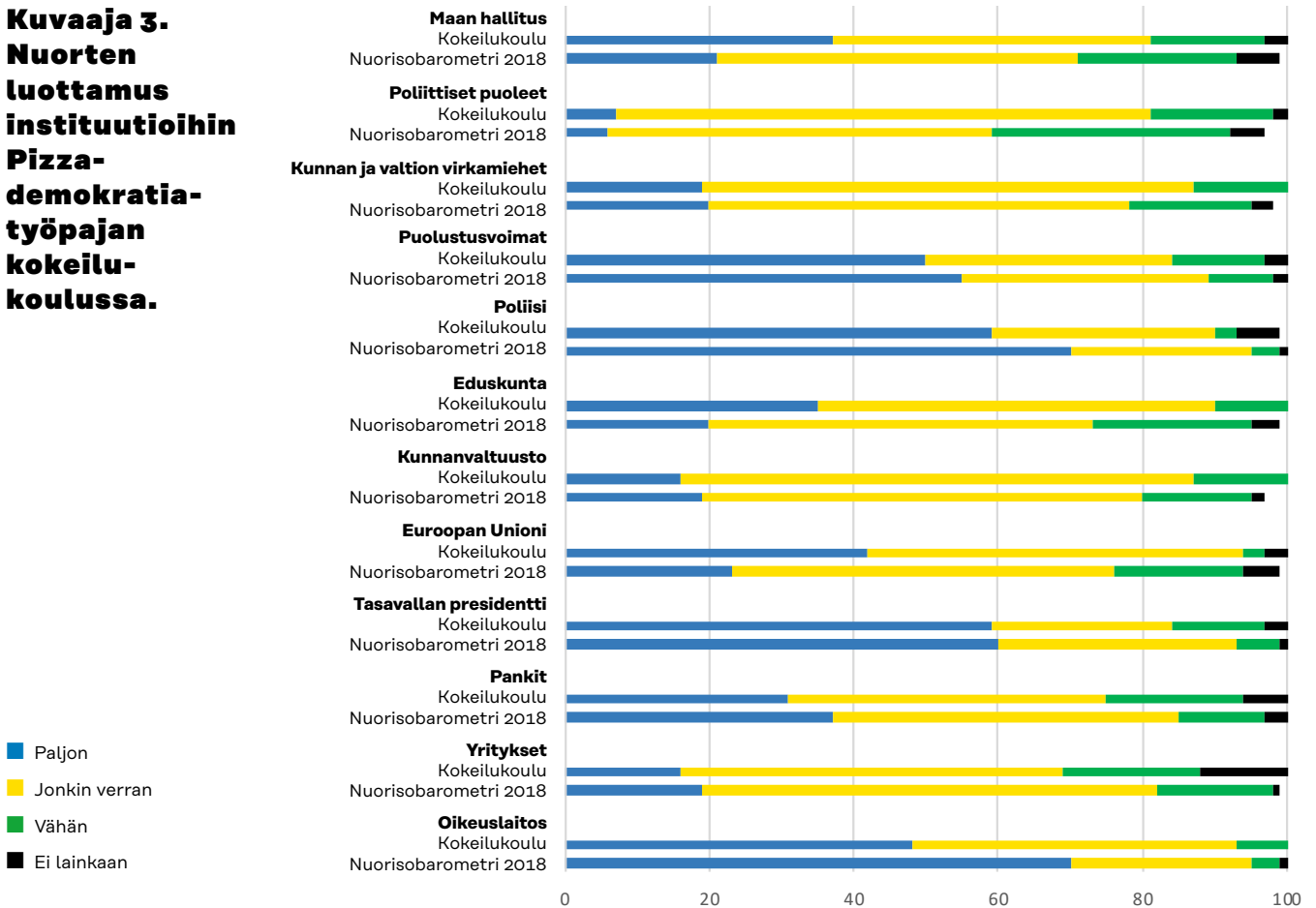
Vastaajilta kysyttiin heidän luottamustaan (asteikolla: paljon, melko paljon, vähän tai ei lainkaan) yhteiskunnallisiin instituutioihin, kuten eduskuntaan, presidenttiin tai yrityksiin. Eniten nuoret luottivat poliisiin (59 % vastasi luottavansa paljon), tasavallan presidenttiin (59 % vastasi luottavansa paljon) ja puolustusvoimiin (50 % vastasi luottavansa paljon).

Yhteiskunnallisista instituutioista vähiten nuorten luottamuksesta puolestaan nauttivat yritykset (31 % vastasi luottavansa vähän tai ei lainkaan), pankit (25 % vastasi luottavansa vähän tai ei lainkaan) ja poliittiset puolueet (20 % vastasi luottavansa vähän tai ei ollenkaan) (kuvaaja 3).



**Kuvaaja 3.  
Nuorten  
luottamus  
instituutioihin  
Pizza-  
demokratia-  
työpajan  
kokeilu-  
koulussa.**

Luottamus instituutioihin



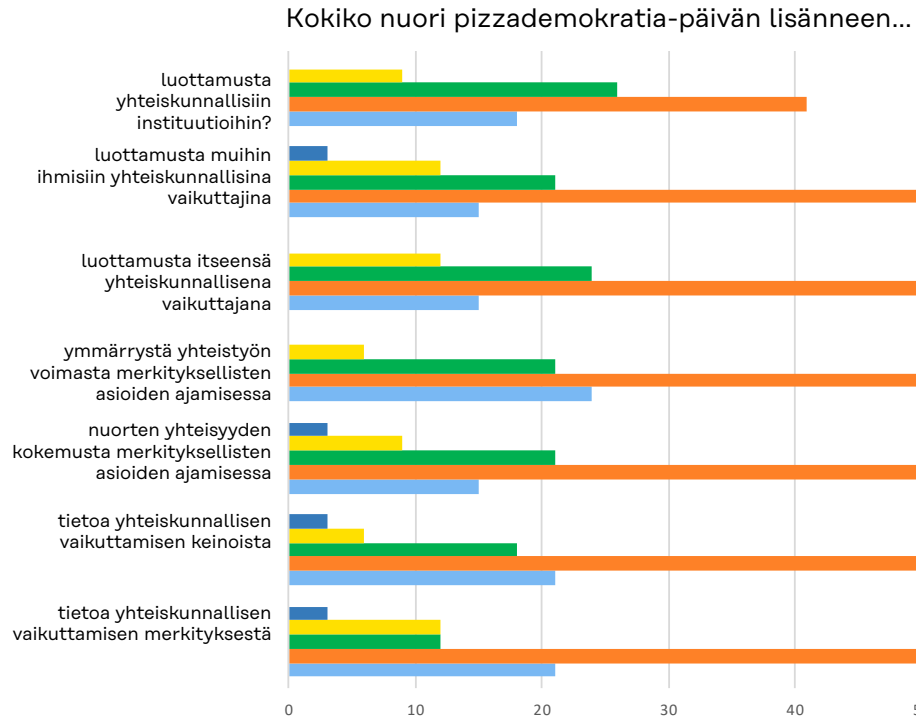
Vertasimme vastauksia Nuorisobarometrin 2018 vastauksiin ja tulokset mukailivat aiempia tutkimuksia. Vastaajien erilainen ikärakenne hankaloittaa suoraa vertailua. Nuorisobarometrissa (2018) havaittu nuorten nouseva luottamus Euroopan unioniin havaittiin myös tässä otoksessa (94 % vastaajista luotti paljon tai jonkin verran Euroopan Unioniin). Tosin tähän voi vaikuttaa se, että kokeiluun valikoitui tavallista aktiivisempia ja valveutuneempia nuoria.

**Kokeilun vaikutukset**

Kartoitimme pizzademokratia-päivän vaikutuksia kokeilun jälkeen (kuvaaja 4). Nuoret kokivat päivän lisännen ennen kaikkea ymmärrystä yhteistyön voimasta merkityksellisiä asioiden ajamisessa (74 % täysin samaa tai samaa mieltä) sekä tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksestä (74 % täysin samaa tai samaa mieltä) ja keinoista (74 % täysin samaa tai samaa mieltä).

**Kuvaaja 4.  
Nuorten  
kokemukset  
pizzademokratia-  
työpajasta.**

- Täysin eri mieltä
- Eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä



Nuorista 68 % koki kokeilun lisänneen nuorten yhteisöllisyyden kokemusta merkityksellisten asioiden ajamisessa. Nuorista 65 % koki kokeilun lisänneen luottamusta itseensä yhteiskunnallisena vaikuttajana. Niin ikään 65 % nuorista koki kokeilun lisänneen luottamusta muihin ihmisiin yhteiskunnallisina vaikuttajina ja 59 % koki kokeilun lisänneen luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin.

Kysyimme nuorilta myös, kokivatko he pizzademokratia-päivän lisänneen heidän valmiuksiaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Useampi kuin kaksi kolmesta (73 %) koki kokeilun lisänneen valmiuksiaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, kun 27 % nuorista oli eri mieltä.

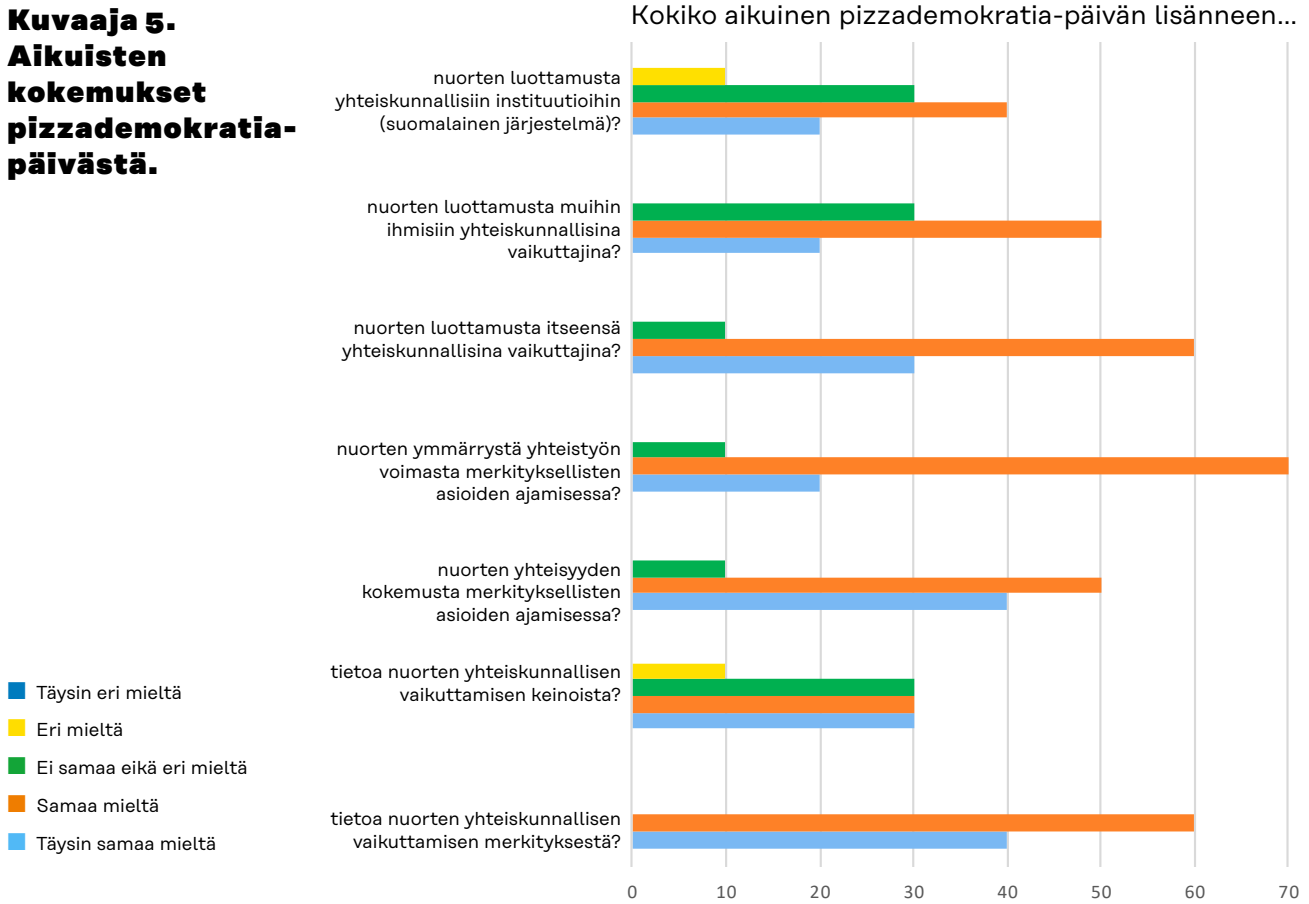
Nuoret perustelivat valmiuksien lisääntymistä ennen kaikkea tiedon, osaamisen, ymmärryksen, itseluottamuksen ja rohkaistumisen kasvamisella. Vastaajien, jotka eivät kokeneet kokeilun lisänneen valmiuksiaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, perusteluissa painottui, ettei päivä tuonut heille uutta informaatiota.

Kouluryhmien kanssa työskennellessä haasteena onkin oppilaiden erilaiset ennakkotiedot ja kiinnostuksen tasot. Vaikuttamiseen mahdollisesti aiemmin perehtyneelle oppilaalle päivä ei mahdollisesti tuonut uutta tietoa, mutta tarjosi kanavan vahvistaa jo olemassa olevia taitoja ja keskustella vaikuttamisen teemoista.

Kokeilun rajattu aika ja se, ettei ryhmästä ollut ennakkotietoa asetti haasteensa työpajan suunnitteluun. Kuinka syvälle aiheeseen voidaan uppoutua? Ensisijaisen tärkeää oli kuitenkin tarjota kaikille helposti ymmärrettävä yleiskuva aiheesta.

Kysyimme samat kysymykset päivän jälkeen myös päivään osallistuneilta aikuisilta, mutta heitä pyydettiin arvioimaan kokeilun vaikutuksia nuoriin (kuvaaja 5).

**Kuvaaja 5.**  
**Aikuisten**  
**kokemukset**  
**pizzademokratia-**  
**päivästä.**



Aikuiset uskoivat pizzademokratia-päivän lisänneen ennen kaikkea tietoa nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksestä (100 % täysin samaa tai samaa mieltä), nuorten yhteisyyden kokemusta (90 % täysin samaa tai samaa mieltä) ja ymmärrystä yhteistyön voimasta (90 % täysin samaa tai samaa mieltä) merkityksellisten asioiden ajamisessa sekä nuorten luottamusta itseensä yhteiskunnallisina vaikuttajina (90 % täysin samaa tai samaa mieltä).

Väittämiin luottamuksen lisääntymisestä muihin ihmisiin yhteiskunnallisina vaikuttajina (70 % täysin samaa tai samaa mieltä) tai yhteiskunnallisiin instituutioihin (60 % täysin samaa tai samaa mieltä) sekä nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinojen lisääntymisestä (60 % täysin samaa tai samaa mieltä) suhtauduttiin hieman kriittisemmin. Kuitenkin runsas enemmistö suhtautui niihin positiivisesti.

Lisäksi aikuisilta kysyttiin, lisäikö kokeilu heidän valmiuksiaan tukea nuorten vaikuttamista. Kahdeksan kymmenestä aikuisesta koki pizzademokratia-päivän lisänneen omia valmiuksiaan nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen tukemiseen.

Perusteluissa aikuiset sivusivat yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkityksellisyyden korostumista vaikuttamisessa. Kokeilun kerrottiin muun muassa tarjonneen konkreettisia esimerkkejä, joita voi käyttää myös opetuksessa sekä rohkaisseen toteuttamaan vastaavanlaisia tapahtumia myös tulevaisuudessa.

Verrattaessa nuorten vastauksia alku- ja loppukyselyiden osalta, erityisesti kiinnostus politiikkaan nousi positiivisesti. Alkukyselyssä politiikasta jonkin verran tai erittäin kiinnostuneita oli 59 % nuorista, kun loppukyselyssä vastaava määrä oli 73 %. Tulosten mukaan pizzademokratia-päivä saattoikin kasvattaa nuorten kiinnostusta politiikkaan, ainakin hetkellisesti.

## Kokeilun onnistuminen

Kysyimme nuorilta ja aikuisilta erikseen palautetta siitä, mikä pizzademokratia-päivässä oli erityisen onnistunutta. Nuorten vastauksissa korostui pizzan lisäksi erityisesti tarinateatteri.

Nuoret kokivat oivaltaneensa pizzan ja teatterin merkityksen demokratian avaamisessa. Nuoret kertoivat pizzan valinnan harjoittaneen päätöksentekotaitoja ja tarinateatterin katsottiin olevan paitsi viihdyttävä myös hauska tapa ymmärtää asiat paremmin.

Lisäksi vastauksissa toistuivat uuden oppiminen, yhteisöllisyys sekä asioista keskusteleminen ja pohtiminen. Yksittäishuomiona mainittiin, että pizzademokratia-päivä ”sai oppilaat keskittymään”.

Aikuisten vastauksissa korostuivat tarinateatteri, pizzatehtävän tuoma konkreettisuus demokratian käsittelyssä, yhteistoiminnallisuus, nuorten arvostaminen ja päivän toimiva kokonaiskulku. Aikuiset kokivat tarinateatterin hauskana tapana käsitellä yhteisesti tärkeitä ja haastaviakin aiheita. Päivän parhaana antina mainittiin tarinateatterin ohella myös yhteisöllisyyden tunne, ryhmätyöpajat sekä ilo ja tekemisen meininki.

Lisäksi onnistumisia kartoittavassa palautteessa korostui nuorten arvostaminen: ”se, että nuoria arvostetaan” tai ”että lähdettiin nuorten kokemuksista käsin”. Päivän toimivaa kokonaiskulkua kuvailtiin onnistuneeksi.

Yksittäishuomioina mainittiin, että oli hyvä, että aiheeseen keskityttiin koko päivän ajan ja että paikalla oli runsaasti erilaisia aikuisia työskentelemässä yhdessä nuorten kanssa. Tämä oletettavasti viestittää heille yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistumisen tärkeydestä.

Keskusteluissa päättäjien kanssa korostui tarve pizzademokratian kaltaisille konsepteille, jotka toisivat yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvät teemat lähemmäs nuoria, puhuisivat vaikuttamisesta nuorten kielellä ja nuorten lähtökohdista ja rohkaisisivat vaikuttamaan lähiympäristöön ja yhteiskuntaan.

Täysi-ikäisyyden mukanaan tuomalla äänestysoikeudella ja muilla vaikuttamisen tavoilla on riski jäädä käyttämättä, jollei vaikuttamista, demokratiaa ja päätöksentekoa tehdä ymmärrettäväksi jo varhaisessa nuoruudessa ja kuljeteta mukana läpi kouluvuosien.

Yhteenvetona olemme koonneet palautteen ja kokemustemme pohjalta onnistumisen avaimet vastaavien kokeilujen menestyksekkääseen toteuttamiseen myös muissa toimintaympäristöissä.

## Kokeilun onnistumisen avaimet

### 1. Yhteistyö

Kokeilun onnistumisen kannalta olennaisessa roolissa oli moniammatillinen, motivoitunut ja asialleen omistautunut, erilaisten aikuisten joukko suunnittelemassa ja tuottamassa tapahtumaa yhdessä nuorten kanssa. Palautteessa esitettiin, että useiden erilaisten aikuisten (tässä: sitralabilaiset, opettajat, näyttelijät ja päättäjät) läsnäolo ja osallistuminen kokeilun tuottamiseen yhdessä nuorten kanssa viestitti oppilaille yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen osallistumisen olevan tärkeä ja merkityksellinen asia.

Palautteesta nousi esille myös tuotoksia, joihin kokeilulla tarkoituksenmukaisesti pyritti: päivän aikana koettu yhteisöllisyys. Yhteisöllisyyden muotoutumista saattoi edesauttaa juuri yhteistoiminnallisuus ja joukolla yhteisen asian äärelle pysähtyminen.

### 2. Nuoria arvostava lähestymistapa

Kokeilun onnistumisen kannalta keskeistä oli nuorten lähtökohdista ponnistava, nuoria osallistava, kuunteleva ja arvostava lähestymistapa: yhteiskunnallisen vaikuttamisen käsittely nuorille läheisissä konteksteissa, heitä koskettavin teemoin ja heidän ”kielellään”.

### 3. Luovat, nuoria puhuttelevat menetelmät

Pizzan ja demokratian yhdistäminen, tarinateatteri päämenetelminä sekä päivän läpileikkaavana teemana dialogisuus nuorten ja aikuisten välillä liittyivät vahvasti kokeilun onnistumiseen. Kun kysyimme kokeilun onnistumisista, pizza ja tarinateatteri nostettiin nuorten palautteessa vahvimmin esiin. Palaute osoitti myös nuorten uuden oppimisesta ja oivaltamisesta vaikuttamiseen liittyen.

Konkreettinen ja nuorille tuttu tematiikka tarjosi uudenlaisen mahdollisuuden käydä dialogia vaikeistakin teoreettisista asioista, kuten demokratia ja vaikuttaminen. Ne tarjosivat myös aidon mahdollisuuden käydä keskustelua aikuisten ja nuorten välillä.

Tarinateatteri menetelmänä tarjosi erityisen mahdollisuuden saada nuorten ääni esille ja tulla kuulluksi. Lisäksi tarinateatteriesityksen aikana aiheita käsiteltiin osittain myös huumorin kautta. Yhteinen nauru vahvisti kokemusta yhteisen aiheen äärellä olemisesta.

### 4. Päivän jouheva rytmitys

Kokeilun onnistumista edesauttoi, että hupia ja hyötyä, toimintaa ja keskustelua sekä pien- ja suurryhmätyöskentelyä oli hyvässä tasapainossa. Päivä eteni abstraktista demokratian ja vaikuttamisen käsitteistä kohti konkreettisia ideoita, mihin nuoret halusivat vaikuttaa koulussa, vapaa-ajallaan tai lähiympäristössään.

### 5. Nuoret tuottivat päivää valitsemalla aiheet

Kokeilun onnistumisen kannalta keskeistä oli se, että nuoret osallistuivat keskusteluun ja heitä kuultiin ja se, että he osallistuivat päivän tuottamiseen kertomalla heille tärkeitä asioita, joihin he halusivat vaikuttaa. Päivä päättyi mahdollisuuden tehdä konkreettisia vaikuttamissuunnitelmia yhdessä aikuisten ja päättäjien kanssa.

## Kokeilun kehittäminen jatkossa

Lopuksi kysyimme myös työpajaan osallistuneilta nuorilta ja aikuisilta, kuinka kokeilua voisi kehittää. Valtaosassa nuorten vastauksia korostuivat toiveet saada enemmän pizzaa ja enemmän taukoja. Suuri osa ei osannut vastata ja osan mielestä kokeilua ei tarvitse kehittää.

Yhtenevästi aikuisten kehitysideoiden mukaan toivottiin lisää konkretiaa ja päättäjien osallistamista: ”Paikalla olevat vaikuttavat aikuiset voisivat kertoa enemmän töistään ja hommistaan”. Lisäksi toivottiin enemmän monipuolista keskustelua eri aiheista ja koko ryhmän juttuja.

Kokeilussa mukana olleet aikuiset ehdottivat lisää käytännöllisyyttä ja konkreettisuutta päivän sisältöön, ennakotehtävää oppilaille ja konseptin jatkokehittelyä. Käytännöllisyyden toive ilmeni seuraavissa palautteissa:

”Vaikka oppilaat toivat esiin lukuisia vaikutuskeinoja, olisi voitu ottaa kantaa siihen, mitkä tavat, keinot ja väylät ovat tehokkaimpia missäkin yhteyksissä”.

”Päivän alkupuoli [johdatus demokratiaan] voisi olla vähän konkreettisempi, ja hieman enemmän loppupuolen [tarinateatteri, ryhmätyöskentely] kaltainen. Konkreettisemmat, tarkemmin strukturoidut tehtävät voisivat aktivoida oppilaita vielä paremmin.”

Osaltaan syvemmälle vaikuttamiseen menemättä jättäminen johtui rajallisesta ajasta. Yhden koulupäivän aikana ei pysty pureutumaan ennalta melko tuntemattomaan aiheeseen kovin perusteellisesti. Aikuisten ehdottamat ennakotehtävät ja aiheen jatkokehittely voisivat syventää aiheen käsitteilyä ja jatkuvuutta.

Yksittäisinä huomioina mainittiin myös toive siitä, että paikalle saataisiin lisää päättäjiä sekä enemmän aikaa kokeilulle ja väliin enemmän taukoja.

Yhteenvetona asiat, joista yleisesti ottaen saimme kiitosta (pizza, käytännön esimerkit, keskustelu ja ryhmätoiminta), olivat myös asioita, joita toivottiin vieläkin enemmän.

Summasimme palautteen ja omien havaintojemme pohjalta pizzademokratia-päivän kehittämiskohteiksi kokeilun oppien juurruttamisen, vaikutusten arvioinnin, käytännön asiat ja mallin toistettavuuden testauksen.

## Kokeilun oppien juurruttaminen

Kokeilun kehittämisessä keskeistä on pohtia, kuinka kokeilun opit jäisivät elämään kokeiluun osallistuneiden arjessa vielä kokeilun jälkeen. Kuinka tukea nuoria ja kouluyhteisöä vaikuttamiseen vielä kokeilun jälkeen?

Ideoimme yhdessä Maunulan yhteiskoulun kanssa jatkotehtävän, jonka oppilaat voisivat työpajan jälkeen. Tehtävässä pyydettiin pohtimaan pizzademokratian antia tai vaikuttamaan konkreettisesti kirjoittamalla kirjemuodossa jostakin oppilaalle tärkeästä asiasta, johon haluaisi vaikuttaa ja osoittamaan se esim. vastaavalle ministerille tai yritykselle.

Sitra Lab -tiimi lupasi myös olla edistämässä nuorten viestejä oikeille tahoille, heidän näin halutessaan. Jatkossa työpajaan voisi saadun palautteen perusteella liittää jatkotehtävän lisäksi myös orientoivan ennakotehtävän

yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta laajentamaan vaikuttamisteemaan käytettyä aikaa.

Ennakkotehtävä paitsi johdattaisi nuorten ajatuksia vaikuttamisen teemoihin, antaisi myös toteuttajille lisää tietoa siitä, millaiset valmiudet osallistujilla on teemaan liittyen ja mistä asioista he erityisesti kaipaavat tietoa.

Avainasemassa on myös koulun henkilökunnan laaja osallistaminen. Jokainen koulun aikuinen voi toimia nuorelle esimerkkinä ja mentorina yhteiskunnallisen vaikuttamisen alkutaipaleella. Henkilökunnan mahdollisimman laajan osallistuminen vahvistaa kokeilun onnistumisen edellytyksiä.

### **Vaikutusten arviointi**

Kokeilun vaikutusten arviointi muodostui haasteeksi valikoitumisesta tai niin kutsutusta positiivisesta interventioefektistä johtuen. Esimerkiksi osallisuus-indikaattoria oli tarkoitus käyttää havainnoimaan pizzademokratian mahdollisesti aiheuttamaa (välitöntä) muutosta osallisuuden kokemuksessa, kokeilun tavoitteiden mukaan.

Vastaajien huomattavasti vertailuryhmää korkeammat osallisuuden kokemukset jo ennen kokeilua toivat kuitenkin haasteet esiin. Esimerkiksi 100 % vastaajista koki pystyvänsä vaikuttamaan elämänsä kulkuun. Ilmiö osoittaa, että jatkossa työpajaa kannattaa arvioida monin eri menetelmin.

### **Käytännön asiat**

Käytännön tasolla palautteesta nousi esille päivän tauottamisen tarpeellisuus pitkin päivää sekä oppilaiden halu kuulla vieläkin enemmän käytännöllisiä esimerkkejä ja kokemuksia yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

Etukäteisvalmisteluissa tulisi puolestaan huolehtia siitä, että tapahtumaan saapuville päättäjille on lähetetty etukäteen riittävästi tietoa siitä, mistä päivässä on kyse ja mitä heiltä odotetaan.

### **Mallin toistettavuuden testaus**

Pizzademokratia-päivän toistettavuus vaatii jatkokokeiluja. Kokeilu tuotti runsaasti positiivisia vaikutuksia. On kuitenkin todettava, että mikäli jokin kokeilun keskeisistä elementeistä irrotetaan toisistaan, (esim. toteuttajien runsaus tai tarinateatteri menetelmänä), kokeilun vaikutukset eivät välttämättä ole yhtä myönteisiä.

Mallin toistettavuutta tulisi kokeilla ja arvioida erilaisin menetelmin ja kokoonpanoin erilaisissa toimintaympäristöissä, johon tämä raportti oheismateriaaleineen tarjoaa hyvät lähtökohdat. Havaintojemme perusteella kokeilun vaikutukset olivat myönteiset ja kokeilulla on merkittävä potentiaali edistää nuorten tasa-arvoa ja demokratiaan kiinnittymistä sekä osallisuutta.

## 6 muuta havaintoa kokeilusta ja sen yleistettävyydestä

- 1.** Kokeilussa on kyse sellaisesta osallisuudesta, jota nuoret eivät välttämättä osaa itse toivoa tai tarvita. Kokeilu kytkeytyykin demokratian murrokseen laajemmin ja siihen, miten nuoret näkevät itsensä osana demokratian käytäntöjä. Nuoret toivat kokeilussa esiin tärkeitä aiheita ja esimerkkejä, jotka ovat ns. perinteisesti edistettäviä. Kuitenkin aiheissa ja vaikuttamiskeinoissa oli mukana perinteisistä poikkeavia näkökulmia, kuten ilmastolakon vastaliike ja sijoittamiseen liittyvät kysymykset.
- 2.** Kokeiluun osallistuneista nuorista moni tiesi useita vaikuttamisen tapoja. On epäselvää, voidaanko työpajan avulla saada sysäys, että nuori oikeasti veisi asiaa eteenpäin. Toisaalta kokeilun tavoitteena ei ollutkaan asian eteenpäin vieminen, vaan tavoitteena oli lisätä nuorten taitoja ja kykyä vaikuttamiseen sekä lisätä käsitystä itsestä aktiivisena toimijana.
- 3.** Osallisuuden teemat ovat ajankohtaisia monissa yhteyksissä. Silti konkreettisia toimintamalleja on vähän. Pizzademokratia on yksi avaus tähän suuntaan ja siitä on nyt myönteisiä kokemuksia. Kokeilun potentiaalinen vaikuttavuus vaatii lisätutkimuksia, mutta jo nyt kokeilu voi tarjota hyvän lähtökohdan esimerkiksi:
  - Nuorten ilmastomuutosahdistuksen vähentämiseksi, demokratia- ja vaikuttamistaitojen edistämiseksi, nuorten osallisuuden ja äänen kuulemiseksi sekä dialogin käymiseksi monestakin muusta nuoria koskevasta temasta.
  - Taidelähtöisten menetelmien hyödyntämiseen osallisuuden tukemisessa. Maailman Terveysjärjestö (World Health Organization) on julkaissut kattavan raportin taidelähtöisten menetelmien merkityksestä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä.<sup>12</sup>
- 4.** Kokeilussa tuotiin onnistuneesti yhteen tutkijat, kehittäjät, perinteisiä rakenteita edustavat opettajat ja päätöksentekijät sekä uutta edustavat nuoret. Keskeistä on lisätä nuorten toimijuutta, huolehtia keskustelun tasavertaisuudesta sekä keskittyä asioihin, jotka nuoret kokevat merkityksellisiksi.
- 5.** Tarinateatteri tarjosi menetelmän nuorten esille tuomien ongelmien sanoittamiseksi. Se tekee näkyväksi, mikä on ongelma ja miksi. Tarinateatteri itsessään on jo mikrovaikuttamista, kun se nostaa nuorille tärkeitä aiheita päättäjien tietoon.
- 6.** Kokeilussa syntyi tunne siitä, että ollaan yhdessä ja yhteisesti etsitään vastauksia. Vastausten perusteella se tuotti arvoa osallistujille.

---

<sup>12</sup> Katso WHO 2019.



## Näin toteutat pizzademokratia-päivän

Mitä pitäisi huomioida ennen työpajaa? Entä työpajan aikana? Pitäisikö työpajan oppeihin palata myös jälkikäteen? Järjestä työpaja helposti näiden ohjeiden avulla.

### Etkot

- 1.** Sopikaa koulu(t), luoka(t) ja päivä(t), jolloin pizzademokratia toteutetaan. Varatkaa tarvittavat tilat. Valitkaa yksi yhteyshenkilö koululta ja yksi pizzademokratia-ryhmästä, joka hoitaa viestintää koulun ja ryhmän välillä. Sopikaa myös muut vastuualueet ryhmän sisällä.
- 2.** Kutsukaa paikallisia päättäjiä osallistumaan päivään (mallipohja, liite 1).
- 3.** Kertokaa osallistumisensa vahvistaneille päättäjille tilaisuuden luonteesta (mallipohja, liite 2)
- 4.** Kertokaa oppilaiden vanhemmille päivästä opettajien kautta (mallipohja, liite 3).
- 5.** Laatikaa ennakkotehtävä, jonka avulla oppilaat voivat perehtyä yhteiskunnallisen vaikuttamisen teemoihin (mallipohja, liite 4).
- 6.** Tutustukaa ennakkotehtävien vastauksiin, jotta voitte ohjata päivän sisällön vastaamaan ennakkotehtävissä ilmaistuihin asioihin. Suunnittelekaa ja valmistelkaa päivän sisältö, aikataulut, tuotavat ja tulostettavat materiaalit ym. käytännön asiat (mallipohja, liite 5).
- 7.** Kertokaa valitsemaanne pizzerialle tulevasta suuresta tilauksesta.
- 8.** Toteuttakaa alkukysely nuorille (kyselypohja, liite 5).

## H-hetki! Pizzademokratia-päivä

**Aamupäivä: pizzaoppitunti** (kesto 1h 15 min)

### 1. Esittely

Esitellä itsenne, taustaorganisaationne ja mistä päivässä on kyse: Keitä me olemme, mistä me tulemme ja miksi olemme täällä?

### 2. Satunnaisjako ryhmiin

Esimerkiksi hedelmäsalaattipelin avulla.

### 3. Pizzan tilaaminen

Tilatkaa pizza neljän henkilön ryhmissä. Kerro ryhmille, että heillä on 12 euroa käytettävissä yhteisen pizzan tilaamiseen ja aikaa 10 minuuttia. Kehota ryhmiä keksimään itselleen nimen, kirjaamaan paperille ryhmän nimen ja päättämänsä pizzan sekä palauttamaan paperin pizzaoppitunnin vetäjälle.

### 4. Keskustelut

Keskustelkaa yhdessä seuraavista kysymyksistä ja pyytäkää nuoria kirjottamaan keskustelun pohjalta postit-lapuille asioita, joihin he haluaisivat vaikuttaa.

- Miten äskeinen pizzan tilaaminen liittyy demokratiaan? Miten päätös tehtiin? Kuunneltiin kaikkia? Oliko päätöksenteko helppoa?
- Mitä muita vaikuttamisen keinoja on olemassa kuin äänestämisen?
- Mihin asioihin te haluaisitte vaikuttaa?

**Iltapäivä: tarinateatteri ja ryhmätyöskentely** (kesto 2h 30 min)

### 5. Esittely

Paikalla olevat aikuiset esittelevät itsensä. Jälleen aikuiset tekevät itsensä tutuiksi nuorille, sillä paikalla on uusia kasvoja (kuntapäättäjät ja tarinateatterilaiset).

### 6. Tarinateatteri

Tarinateatteri nuoria puhuttelevista aiheista. Tarinateatterissa näyttelijät ja nuoret ovat dialogissa vaikuttamisen teemoista, ja tarinateatteri näyttölee aiheita.

### 7. Satunnaisjako ryhmiin

Jakautukaa aamupäivän ryhmiin ja työstäkää ryhmätehtävää pizzan äärellä ryhmissä, joihin osallistuu nuorten lisäksi paikalla olevia kuntapäättäjiä. Anna nuorille tehtäväpohja (liite 8), johon heidän tulee kirjata 1) asia, johon he haluavat vaikuttaa, 2) kenen toiminnan pitäisi muuttua, eli kehen he haluavat vaikuttaa, sekä 3) mikä on ensimmäinen teko, jonka he voisivat tehdä. Päättäjät osallistuvat ryhmien toimintaan jakaen asiantuntijuuttaan ja kokemuksiaan.

## 8. Ryhmätehtävien purku

Ryhmätyön tullessa päätökseen, jokainen ryhmä esittelee tuotoksensa ja esiin nousseita teemoista ja kysymyksistä keskustellaan koko ryhmän kesken.

## 9. Loppukysely

Kerää ennen päivän päättämistä osallistujilta, niin nuorilta kuin aikuisilta, nimettömänä loppukysely (liitteet 5 ja 6). Saatua palautetta auttaa arvioimaan, raportoimaan ja kehittämään kokeilua.

## 10. Lopuksi

Loppupuheenvuoron pitäjä reflektoi päivän tapahtumia, kiittää osallistujia osallistumisesta ja keskusteluista sekä innostaa nuoria jatkamaan vaikuttamista omassa arjessaan.

## Jatkot

Päivän jälkeen on tärkeää varmistaa, että kokeilun opit jäisivät elämään päivään osallistuneiden arjessa vielä päivän jälkeen.

1. Välittäkää oppilaille opettajien kautta jatkotehtävä työstettäväksi, jotta pizzademokratian tarjoamat opit jäävät varmasti mieleen (esimerkki jatkotehtävästä, liite 9).
2. Analysoikaa kyselyiden tuloksia ja kehittäkää konseptia edelleen palautteen ja kokemusten perusteella.

## Lähteet

- Cook, W., Medley, D.** (1954) *Proposed hostility and pharisaic-virtue scales for the MMPI*. Journal of Applied Psychology, 38, 414–418.
- Fancourt, D., Finn, S.** (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. Geneva: WHO.
- Fox, J.** (1994) *Acts of service. Spontaneity, Commitment, Tradition in the Nonscripted Theatre*. New Paltz, NY: Tusitala Publishing
- Hipp, T., Pollari, K., Luoma, S.** (2018). *Nuorten äänen pitää kuulua! Nuorten osallisuus päätöksenteossa*. Lastensuojelun keskusliitto.
- Kiilakoski, T.** (2017). *Niillähän se on se viimeinen sana” – nuoret osallisuudestaan yläkoulussa*. Teoksessa Auli Toom, Matti Rautiainen & Juhani Tähtinen (toim.) *Toiveet ja todellisuus – kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa*. Kasvatustieteellisen seuran 50- vuotisjuhlakirja. Suomen Kasvatustieteellinen Seura.
- Kouluterveyskysely* (2019). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Haettu 2.12.2019
- Lastensuojelun keskusliitto** (2017). *Lapsella on oikeus tulla kuulluksi*. Kyselyraportti lapsen oikeuksista, toimintaympäristöstä ja osallisuudesta.
- Nesta.** *Government innovation*. Www-lähde. Haettu 2.12.2019
- Nuorisobarometri** (2017). *Opin polut ja pientareet*. Valtion nuorisoneuvosto.
- Nuorisobarometri** (2018). *Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla*. Valtion nuorisoneuvosto.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos** (THL). *Lapsen osallisuus, Lastensuojelun käsikirja*. Haettu 2.12.2019
- Tukia, H., Wilskman, K., Lähteenmäki, M.** (2012). *Sosiaalisen markkinoinnin ABC*. (Englanninkielinen alkuteos *Big Pocket Guide to social marketing*, toim. Hopwood, T. and Merritt, R. 2011) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).
- Sitra.** *Sitra Lab, tulevaisuuslaboratorio*. Www-lähde. Haettu 2.12.2019
- Väljärvi, J.** (toim.) (2019). *Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kuuluu kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:7.
- WHO** (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*.

# Liitteet

## Liite 1: Mallipohja 1 päättäjälle

Arvoisa päättäjä,

Teillä on ainutlaatuinen tilaisuus päästä työskentelemään nuorten kanssa ja vahvistaa nuorten valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen!

Nuoret ovat huomisen äänestäjiä ja voisivat olla jo tämän päivän vaikuttajia. Käytännössä nuoret saattavat kuitenkin usein kokea vaikuttamisen etäiseksi ja hankalaksi. Poliitikko täytyy tuoda osaksi nuorten arkea heidän lähtökohdistaan käsin. Siksi järjestämme Pizzademokratia-päivän, joka pyrkii rohkaisemaan nuoria vaikuttamisen polulle. Kutsumme sinut mukaan tähän tärkeään tehtävään. Toivomme, että osallistuisitte kanssamme XXX XXX Pizzademokratia-päivään klo XX-XX. Osallistuminen ei edellytä ennakovalmistautumista, mutta antamallanne ajalla on suuri merkitys nuorten vaikuttamisen vahvistamistyössä.

Toivomme vahvistusta osallistumisestanne XXXXX mennessä ja vastaamme mielellämme mahdollisiin kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin, XX

## Liite 2: Mallipohja 2 päättäjälle

Arvoisa päättäjä,

lämmin kiitos lupautumisestasi osallistua Pizzademokratia-päivään XX klo X alkaen! Päivään osallistuminen ei vaadi Teiltä erityistä valmistautumista, mutta laitamme ennakkotietona pizzademokratia-päivän aikataulun ja sisällön, jotta voitte halutesanne tutustua etukäteen hieman paremmin, mistä päivässä on kyse.

**Miksi?** Nuorten osallisuuden vahvistamiseen yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

**Kenelle?** XXX koulun X luokka.

**Kuka?** Me XXX, Sinä ja muut vaikuttajat, tarinateatterin näyttelijät ja nuorten opettajat.

**Missä?** XXX

Aloitamme päivän XXX klo X johdattelulla nuoria demokratian aatteiden pariin kertomalla ja keskusteluttamalla nuoria vaikuttamisen teemoista. Nuoret saavat kokeilla demokratiaa käytännössä päättämällä 4 hlön ryhmässä yhteisen pizzerian. Aamupäiväosion jälkeen odotamme Teidän päättäjien saapuvan ryhmämme vahvistukseksi XX klo XX alkaen. Iltapäiväosio alkaa tarinateatterilla, mikä nostaa esiin nuorten elämää koskevia teemoja, joista keskustellaan yhdessä. Tarinateatterin jälkeen Teistä päättäjistä jokaista pyydetään lyhyesti esittelemään itsensä. Tämän jälkeen nuoret jaetaan ryhmiin, jossa heidän tulee työstää vaikuttamiseen liittyvää tehtävää. Teidän päättäjien odotetaan jalkautuvan nuorten ryhmiin ja jakavan asiantuntijuuttanne osallistumalla keskusteluun ja tukemalla ryhmän työskentelyä. Päivä päättyy pizzojen syöntiin ja ryhmätehtävien purkuun noin klo X.

Vastaamme mielellämme mahdollisiin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin, pizzademokratia-tiimin puolesta, XX

### **Liite 3: Mallipohja oppilaiden kotiin**

Vietämme Pizzademokratia-päivää XX [pvm] yhdessä teidän XX [esim. Maunulan yhteiskoulun kasiluokkalaisten] kanssa. Tavoitteena on yhdessä oppia ja oivaltaa, millaisia mahdollisuuksia jokaisella on vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä tai arkeensa.

Aamupäivällä aloitamme omissa luokissa työpajalla. Pohdimme demokratian perusteita konkreettisten esimerkkien ja yhteisen toiminnan kautta. Saattaa olla, että puhumme kouluruoasta, koulupäivien sisällöistä, ilmastonmuutoksesta, harrastuspaikoista tai jostain ihan muusta. Työpajan vetävät XX.

Lounaan jälkeen jaamme tarinateatterin avulla päätöksentekijöiden kanssa asioita, joihin haluamme vaikuttaa. Pohdimme myös parhaita keinoja, joilla asioita voisi muuttaa.

Pizzademokratia-päivä alkaa koululla XX.XX ja päättyy XX.XX.

Terveisin, XX

### **Liite 4: Esimerkki ennakkotehtävästä**

Kirjoita 1–2 sivun kirjoitelma pohtien teemaa yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Voit käyttää alla olevia kysymyksiä kirjoitelmasi tukena vastaten joko kaikkiin tai keskittyen muutamaan tai yhteen kysymykseen laajemmin.

Mitä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen?

Miksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen on tärkeää?

Kuuluuko yhteiskunnallinen vaikuttaminen jokaiselle?

Kuuluuko yhteiskunnallinen vaikuttaminen nuorille?

Mitä keinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on?

Millaisena yhteiskunnallinen vaikuttaminen näyttäytyy juuri sinulle?

Onko yhteiskunnallinen vaikuttaminen hankalaa? Mitä haasteita siihen liittyy?

Mitä haluaisit tietää lisää yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta?

## Liite 5: Pizzademokratia-kysely nuorille

### 1. Sukupuoli

- a) Nainen
- b) Mies
- c) Muu
- d) En halua kertoa / en osaa sanoa

### 2. Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?

- erittäin kiinnostunut
- jonkin verran kiinnostunut
- vain vähän kiinnostunut
- en lainkaan kiinnostunut
- en osaa sanoa

### 3. Entä oletko viimeisen vuoden aikana pyrkinyt vaikuttamaan sinulle tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin?

- kyllä
- en
- en osaa sanoa

### 4. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? Merkitse jokaisen väittämän kohdalla se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa kokemustasi.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä					
Saan myönteistä palautetta tekemisistäni					
Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön					
Olen tarpeellinen muille ihmisille					
Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun					
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus					
Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita					
Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen					
Koen, että minuun luotetaan					
Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin					



**5. Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?**

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
1. Kukaan ei välitä paljoakaan siitä, mitä toiselle tapahtuu					
2. On paras olla luottamatta keneenkään					
3. Useimmat ihmiset hankkivat ystäviä siksi, että näistä on todennäköisesti heille hyötyä					
4. Useimmat ihmiset eivät oikeastaan haluaisi nähdä vaivaa auttaakseen toisia					

**6. Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan...**

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Et lainkaan
oikeuslaitos				
yrietykset				
pankit				
tasavallan presidentti				
Euroopan unioni				
kunnanvaltuusto				
eduskunta				
poliisi				
puolustusvoimat				
kunnan ja valtion virkamiehet				
poliittiset puolueet				
maan hallitus				

Alkukysely päättyy tähän (1. kyselykerta).

Lisäosio 2. kyselykertaan pizzademokratia-päivän päätteeksi.

**7. Koetko pizzademokratia-päivän lisänneen...**

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksestä?					
tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista?					
nuorten yhteisyyden kokemusta merkityksellisten asioiden ajamisessa?					
ymmärrystä yhteistyön voimasta merkityksellisten asioiden ajamisessa?					
luottamusta itseesi yhteiskunnallisena vaikuttajana?					
luottamusta muihin ihmisiin yhteiskunnallisina vaikuttajina?					
luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin (suomalainen järjestelmä)?					

**8. Kaiken kaikkiaan, koetko pizzademokratia-päivän lisänneen valmiuksiasi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen? (Valitse toinen vaihtoehtoista ja perustele)**

Kyllä \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

vai

Ei \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

**9. Mikä pizzademokratia-päivässä oli mielestäsi erityisen onnistunutta?**

-----  
-----  
-----  
-----  
-----  
-----

**10. Entä miten pizzademokratia-konseptia voisi mielestäsi kehittää paremmaksi?**

-----  
-----  
-----  
-----  
-----  
-----

## Liite 6: Pizzademokratia-kysely aikuisille

Pizzademokratia-päivän päätteeksi, samalla kun nuorille tehdään 2. kyselykerta

### 1. Koetko pizzademokratia-päivän lisänneen...

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
tietoa nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksestä?					
tietoa nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista?					
nuorten yhteisyyden kokemusta merkityksellisten asioiden ajamisessa?					
nuorten ymmärrystä yhteistyön voimasta merkityksellisten asioiden ajamisessa?					
nuorten luottamusta itseensä yhteiskunnallisina vaikuttajina?					
nuorten luottamusta muihin ihmisiin yhteiskunnallisina vaikuttajina?					
nuorten luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin (suomalainen järjestelmä)?					

### 2. Kaiken kaikkiaan, koetko pizzademokratia-päivän lisänneen valmiuksiasi nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen tukemiseen? (Valitse toinen vaihtoehdoista ja perustele)

Kyllä \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

vai

Ei \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_  
 \_\_\_\_\_

**3. Mikä pizzademokratia-päivässä oli mielestäsi erityisen onnistunutta?**

-----  
-----  
-----  
-----  
-----  
-----

**4. Entä miten pizzademokratia-konseptia voisi mielestäsi kehittää paremmaksi?**

-----  
-----  
-----  
-----  
-----  
-----

## Liite 7: Pizzademokratia-kyselyssä käytetyt mittarit

Indikaattori	Selite	Mittari
<b>Kiinnostus politiikkaan</b>	Ihmisellä on tarve vaikuttaa elinympäristönsä asioihin, mutta kaikki yhteiskunnan jäsenet eivät kuitenkaan koe kiinnostusta politiikkaan. Mittari indikoi vastaajan kiinnostuksen astetta politiikkaan.	Perustuu Nuorisobarometrissa 2018 käytettyyn kysymykseen: "Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?" Vastausvaihtoehtoina esitettiin: erittäin kiinnostunut/jonkin verran kiinnostunut/vain vähän kiinnostunut/en lainkaan kiinnostunut/en osaa sanoa
<b>Pyrkimys vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin</b>	Ihmisellä on tarve vaikuttaa elinympäristönsä asioihin, mutta vaikka hänellä olisi kiinnostusta vaikuttamiseen, käytännön toimet saattavat jäädä puuttumaan. Mittari indikoi, onko vastaaja pyrkinyt viimeisen vuoden aikana vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin.	Perustuu Nuorisobarometrissa 2018 käytettyyn kysymykseen "Entä oletko viimeisen vuoden aikana pyrkinyt vaikuttamaan sinulle tärkeisiin yhteiskunnallisiin asioihin?" Vastausvaihtoehtoina esitettiin: kyllä/en/en osaa sanoa.
<b>Osallisuus</b>	Osallisuus on hyvinvoinnin ehto. Vaikuttaminen yhteisiin asioihin ja osallistuminen päätöksentekoon liittyvät vahvasti osallisuuteen. Kysymysten taustalla on kokonaisvaltainen käsitys osallisuudesta kuulumisena ja kuulluksi tulemisena: osallinen ihminen pystyy vaikuttamaan oman elämänsä kulkuun, palveluihinsa, elinympäristöönsä sekä koko yhteiskuntaansa. Vaikutusmahdollisuuksien ja resurssien ohella oleellista on, että uskoo mahdollisuuksiensa olemassa oloon. Kysymyspatteristo on alun perin kehitetty heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kokeman osallisuuden mittaamiseen. (THL 2019). <a href="#">Lisätietoa</a> jokaisesta väittämästä.	Perustuu Kouluterveyskyselyssä 2019 käytettyyn kysymykseen: "Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? Merkitse jokaisen väittämän kohdalla se vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa kokemustasi. *Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä *Saan myönteistä palautetta tekemisistäni Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön *Olen tarpeellinen muille ihmisille *Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun *Tunnen, että elämälläni on tarkoitus *Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita *Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen *Koen, että minuun luotetaan *Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin" Vastausvaihtoehtoina esitettiin: Täysin samaa mieltä/Samaa mieltä/Ei samaa eikä eri mieltä/ Eri mieltä/Täysin eri mieltä

Indikaattori	Selite	Mittari
<b>Epäluottamus</b>	Luottamuksen on havaittu olevan tiiviissä yhteydessä yhteiskunnan toimivuuteen indikoiden väestöryhmien keskinäisen vuoro-vaikutuksen sujuvuutta. Epäluottamus liittyy monenlaiseseen osattomuuteen ja laajemmin eriarvoisuuteen. Epäluottamus nakertaa niin yhteistyön sujuvuutta, kuin demokratian pohjaa. Mittari indikoi vastaajien epäluottamusta tuntemattomiin ihmisiin.	Perustuu Nuorisobarometrissa 2017 käytettyyn kysymykseen: "Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?" <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Kukaan ei välitä paljoakaan siitä, mitä toiselle tapahtuu</li> <li>2. On paras olla luottamatta keneenkään</li> <li>3. Useimmat ihmiset hankkivat ystäviä siksi, että näistä on todennäköisesti heille hyötyä</li> <li>4. Useimmat ihmiset eivät oikeastaan haluaisi nähdä vaivaa auttaakseen toisia.</li> </ol> Vastausvaihtoehtoina esitettiin: täysin samaa mieltä/jokseenkin samaa mieltä/ei samaa eikä eri mieltä/jokseenkin eri mieltä/täysin eri mieltä/en osaa sanoa.
<b>Luottamus instituutioihin</b>	Luottamus instituutioihin indikoi vastaajan luottamusta yhteiskunnan keskeisiin järjestelmiin. Luottamus instituutioihin legitimoii järjestelmän olemassaolon ja on demokratian elinehto.	Perustuu Nuorisobarometrissa 2018 käytettyyn kysymykseen: "Luotatko seuraavien yhteiskunnallisten instituutioiden toimintaan..." <ul style="list-style-type: none"> <li>*oikeuslaitos</li> <li>*yritykset</li> <li>*pankit</li> <li>*tasavallan *presidentti</li> <li>*Euroopan unioni</li> <li>*kunnanvaltuusto</li> <li>*eduskunta</li> <li>*poliisi</li> <li>*puolustusvoimat</li> <li>*kirkko</li> <li>*kunnan ja valtion virkamiehet</li> <li>*poliittiset puolueet</li> <li>*maan hallitus.</li> </ul> Vastausvaihtoehtoina esitettiin: paljon/jonkin verran/vähän/en lainkaan. <p>*** Poistettu "Euroopan talous- ja rahaliitto" sekä "ammattiyhdistysliike", koska eivät ole nuoria läheisesti koskevia instituutioita.</p>

Indikaattori	Selite	Mittari
<p><b>Lisääntyneet valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen</b></p>	<p>Vastaajan arvio, lisäsiikö kokeilu valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.</p>	<p>Perustuu kysymykseen: "Koetko pizzademokratia-päivän lisänneen..."</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>*tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen merkityksestä?</li> <li>*tietoa yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoista?</li> <li>*nuorten yhteisyyden kokemusta merkityksellisten asioiden ajamisessa?</li> <li>*ymmärrystä yhteistyön voimasta merkityksellisten asioiden ajamisessa?</li> <li>*luottamusta itseesi yhteiskunnallisena vaikuttajana?</li> <li>*luottamusta muihin ihmisiin yhteiskunnallisina vaikuttajina?</li> <li>*luottamusta yhteiskunnallisiin instituutioihin (suomalainen järjestelmä) yhteiskunnallisina vaikuttajina?</li> </ul> <p>Vastausvaihtoehtoina esitettiin: täysin eri mieltä/eri mieltä/ei samaa eikä eri mieltä/samaa mieltä/täysin samaa mieltä.</p>
<p><b>Lisääntyneet valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (kokonaisarvio)</b></p>	<p>Vastaajan kokonaisarvio, lisäsiikö kokeilu ymmärrystä ja keinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.</p>	<p>Perustuu kysymykseen: "Kaiken kaikkiaan, koetko pizzademokratia-päivän lisänneen valmiuksiasi yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen? (Valitse toinen vaihtoehtoista ja perustele)." Vastausvaihtoehtoina esitettiin "kyllä" tai "ei".</p>
<p><b>Pizzademokratian onnistumiset</b></p>	<p>Vastaajan arvio, mitkä kokeilun elementit koettiin erityisen onnistuneina.</p>	<p>Perustuu kysymykseen: "Mikä pizzademokratia-päivässä oli mielestäsi erityisen onnistunutta?"</p>
<p><b>Pizzademokratiassa kehitettävää</b></p>	<p>Vastaajan arvio, kuinka kokeilua voi jatkossa kehittää paremmaksi.</p>	<p>Perustuu kysymykseen: "Entä miten pizzademokratia-konseptia voisi mielestäsi kehittää paremmaksi?"</p>



## Liite 8: Ryhmätyön pohja

Asia, johon haluamme vaikuttaa.

Kenen toiminnan pitäisi muuttua eli keneen haluamme vaikuttaa?

Mikä on ensimmäinen teko, jonka voimme tehdä?

SITRA  
LAB


## Liite 9: Esimerkki jatkotehtävästä

Kirjoita yksin tai yhdessä teksti, joka koskee joko pizzademokratia-ryhmänne aihetta tai jotakin muuta asiaa, johon haluaisit vaikuttaa. Teksti voi olla esimerkiksi kirje päättäjälle (esim. opetusministeri), yritykselle (esim. Helsingin seudun liikenne HSL) tai mielipidekirjoitus lehteen (esim. Helsingin Sanomat). Se voi olla henkilökohtainen tai avoimesti julkaistava viesti. Voit halutessasi olla aktiivinen vaikuttaja ja lähettää viestin kyseiselle taholle.

TAI

Kirjoita pohdinta kokemuksistasi Pizzademokratia-päivän aikana. Millaisia ajatuksia tai tunteita päivä sinussa herätti liittyen vaikuttamiseen. Mitä ajattelet nyt itsenäsi vaikuttajana?

**SITRA**

**SITRA.FI** Puhelin 0294 619 991  @SitraFund  
ISBN 978-952-347-168-9 (PDF)